

ŐSZ

Vállunkra kerül a világ, hullnak a levelek,
szegény halottak szemei behorpadoznak a földben,
föld hull kihalt koponyáikba s nemsokára
siratni kezdi őket az ég is.

Könnyzápóra átítatva a fekete földszövetet,
fehérre mossa csontjaikat. Mossa
csak, ez a világ rendelése. Zúgnak
itt fenn a gépek s védve vannak
az őszi harmat rozsdájától. A hidon büszkén

sercegnék, zakatolnak. Egy kislány
fázósan búvik új kabátfészkebe; én is
bújnék már reszketőn valakihez:

egy leány meleg és puhafalú
lelkének kicsike szobájába, mint buksi medve.

De addig hova dugjam fejemet? Verseimnek
fátylába fekszem, melyen áttörnek hozzám
a Kint hangjai s remegő illatai.

Ó, eljön az a lány, tudom, eljön,
s megesszük a világot akkor, megesszük az őszt,
és mély konyhánkban is, mint a föld ősi üstjében,
megszületik a tavasz s az én rügyeim is
büszkén fognak majd lengeni a szélben!

SZOKOLAY KÁROLY

A DESZKI TRAKTORÁLLOMÁS

Ejjel egy kis hó esett, de nem tud megbirkózni a nap melegével, gyenge még a tél. Szinte megborzong az ember, ahogy kijön a meleg vonatkupéból. Brr. Nedvesség, köd meg sár. Mert Deszknak, mint általában a csanádmegyei falvaknak, az egyik főismertető jele. Alig 12 km-re vagyunk Szegedtől, de úgy tűnik, mintha valahova „Istenhátamögé” érkeztünk volna.

—Nó te félcipő, most mi lesz veled? — mondta nevetve egy kékruhás fiatalember, aki egy másik kékruhással óriási koffert cipelt a vasútról.

Egy kis csúszás a jó anyagos földön s a félcipő csakugyan nyakig behuppant a sárba. Gazdája valami káromkodás-félébe akart kezdeni, de idősebb társa leintette:

— Sose strapáld magad. Egy hét mulva föl sem veszed. Különben is a szanatóriumban nem lesz sár.

Nyomukba szegődtem. Barátságos emberek voltak s készségesen mondott el az idősebb mindent a faluról, amit csak tudott. Csakhamar odaérkeztünk az említett szanatórium épületéhez. Hatalmas, kőfallal körülzárt terület. Br. Gerliczi Félix kastélya volt valamikor, de már a háború előtt is üdülőfőle lett belőle. Egészen természetes, hogy most kórház, tüdőbetegszanatórium. No, de bármilyen érdekes és jelentős dolog is mindez, én mégis csak más

célből jöttem. Elbúcsúztam hát útitársaimtól és siettem útmutatásuk szerint a traktorállomás felé.

Néhány észrevétel megérkezésakor

Hatalmas, 40—50 m. hosszú uradalmi istálló-féle épület fogadott s balra tőle egy kisebb. Ez volt az iroda. Az oldalán büszkén hirdette egy tábla, hogy rohammunkával építette Deszk dolgozó népe. A traktorállomás öröme építette, mert nem volt más, megfelelő épület irodái célra. Távolabb egy másik hosszabb épület. Félreérthetetlenül ráismerni benne a volt uradalom cselédházaira. A traktorállomást egy volt földbirtokos gazdasági telepére helyezték. Csakis ilyen célt szorgálhatott, de kastélynak még a nyomait sem tudtam fölfedezni. Az udvar ellenben annál nagyobb. Önkéntelenül a traktorokat kerestem, mintha bizony azért küldte volna a kormány Deszkre, hogy itt fősorakozva díszeljenek. Magam is elmosolyodtam ezen a gondolaton, de hát nem csoda, ha ilyesmi jut is az ember eszébe. Ez az első eleven traktorállomás, amit életemben láthatok. Sikerült mégis fölfedeznem egy traktorfélért. Ott állt az iroda előtt, s én megütközéssel olvastam a hűtőre krétával írt mondatot: „Meghalt 1948. nov. 7-én“. Ez volt az a traktor, amelyet fölvirágozva láttam még szeptemberben Szegeden a gazdasági kiállításon? Ilyen hamar tönkre ment volna? Éreztem, hogy ez lehetetlen. Ide tiz vadonatúj, erős traktort küldött a demokratikus kormány. Ez meg... Persze, ez meg megette benzinje javát.. Régi rossz traktor. Mit keres akkor itt?

De nem volt már idő a találgatásra, mert az irodából éppen kilépett Maróti András, a főgépész. Bevezetett az irodába.

Munkaversennyel előre

Néhány évvel ezelőtt elképzelhetetlen lett volna mindez. Valljuk be, hogy nekiünk is, akik pedig nagy lelkesedéssel fogadtuk, szintén kevés reális elképzelésünk van róla. Tudjuk, nagy dolog, hogy a megszületőben levő szocialista új világot építik ezek a traktorok s hogy minden barázdával, melyet fordítanak, közelebb jutunk ehhez az új világhoz, de mégis... Mégis csak érdekes és homályos, hogyan történik mindez. Ott kell lenni, ott a vigan bűgő traktorok ennek az új életnek, csak neki kell kezdeni, hogy kibontsuk. Szinte éreztem a feladat súlyát. Meg tudom-e látni a lényegét, meg tudom-e keresni, ki tudom-e hámozni az életet mozgató, előre vivő erőket? Mert ha ez nem sikerül, kár egy szót is vesztegetni. Bizonytalanul kezdtem írni az adatokat.

A deszki gépállomás létesült 1948. szept. 27-én. Tiz új traktor tört be a falu áporodott csöndjébe, de becsületesen föl kavarta már akkor a levegőt, mert a falu apraja-nagyja ott volt ezen az érkezésen. A kulákok sandán pislogtak ugyan, de mégis eljöttek ők is. Pár nap múlva megkezdődött a munka. Eleinte sok nehézséggel, mert kiderült, hogy még az új földhözjuttattottak is bizalmatlanok. Nem akart szánttatni senki, mert az a hír terjedt el, hogy aki állami traktorral szánttat, attól elveszik a földet kolhozoknak.

— És mit tettek ellene? — kérdeztem a főgépészt.

— Tenni nem igen lehetett semmit. De volt néhány hadirokant, meg özvegy. Felszántottuk ingyen a földjüket. A parasztok jöttek. A fejüket csóválták s egyszer csak megindultak az igénylések.

— Mitől jött meg egyszerre az eszük?

— Mitől? Hát a jó munkától. Látták, hogy jobb is, olcsóbb is az állami traktor munkája. Mert volt itt magántraktor is jónéhány. Láta ott kint azt a roucsot?

— Hogyne. „Meghalt 1948. nov. 7-én“ — idéztem a föliratát.

— Még meg is ijedtem, hogy valamelyik állami traktor ment tönkre.

— Nem úgy csinálták azt meg. Állami gyárak készítették — mondta nem kis büszkeséggel, majd magyarázólag hozzátette:

— Azért hangsúlyozom ezt ki, mert az emberek általában fordítva hiszik.

A főgépész elhallgatott, mert közben többen jöttek az irodába útastításokat kérni. Minden a legnagyobb rendben megy itt már. Mindenki pontosan tudja a helyét és feladatát. Érdekes és — különösen a falu életében új világ az, ami napról-napra bontakozik ki.

Dehát persze, a munkaverseny... Megkísérlem papírra vetni egy mozzanatát.

Október hónap kellemetlen hideg, nedves napokkal köszöntött ránk az idén. A városban is kellemetlen ez, hát még kint a traktorállomáson. Pedig, mivelhogy a traktorok ugyis egy kicsit elkésve érkeztek meg, nem sok idő volt a latolgatásra: dolgozni kellett. Éjjel-nappal dolgozni. Jó időben, rossz időben a traktor egyaránt nekifordította lapos, vásalt kerekeit a fekete földnek s az ekék szinte dalolva húzták mögötte a széles, mély barázdákat. Mindenki igyekezett. Hogyne, hisz munkaversenyben vannak. Minden perc drága.

Két traktor, a Kószókéé és Kardoskéé, az északi dülő két oldalán egymással átellenben helyezkedett el. Egyszerre indultak begyújtani a motort s egyszerre ültek föl a kezelők.

— Kószó elvtárs, — kiált át Kardos —. Nem félsz, hogy levegőt a csikó.

— A magadéra vigyáznál inkább — szolt vissza Kószó s nagyot puffogtatott rá a traktorral. Azzal mindkét traktor nekilódult a barázdának. A másik két kezelő, akikre majd éjszaka kerül sor, utána bámult, majd visszaballagva a barázdán, behúzódtak a fahódéba. Aludni kell egy kicsit, mert az éjtszakai munka még nehezebb lesz.

— Nem gondolod, hogy esőre áll? — kérdezte ifj. Kószó a másiktól, ahogy széttekintett az égen, de amaz csak vállat vont.

— Hát csak essen, ha esni akar.

S az égen csakugyan mindig nehezebbé sűrűsödtek a felhők s már surrogott is halkán az aprószemű eső, mikor a két traktor csaknem egyszerre visszatért a dülőúthoz. — Aztán így ment ez egész nap, csak az eső esett folyton nagyobb buzgalommal. Kószóék morgolódtak is erősen:

— Egy frászt az ilyen időnek!

— Mondtam úgy-e? — kontrázott rá Kardos is. — Csak

pacalíá ázik az ember. Aztán se esőköppeuy, se semmi. Nem is való ez olyan nyápic embereknek, mint ti vagytok. Jobb lesz ha hazamentek és e'bújtok a kemence mögé, hogy meg ne fagyjatok.

— Az majd még elvállik! — válaszolt kúrtán Kószó. Napok óta bosszonzodik már s néz gyanakvással Kardosék felé, de nem tudott rájönni semmire. Pedig sehogysem tetszik neki, az szentigaz. Túl hangos talán és törtető, ez a baj.

A harmadik nap csak azt vették észre Kószóék, hogy lemaradtak, Kardosék másfél fordulóval megelőzték őket s előnyük szemmelláthatólag növekszik egyre. Megpróbálták behozni. Hiába.

— Hát nem leszünk élmunkások — mondja ijebb Kószó egy kissé csüggedten az édesapjának. — Kardosék lepipálnak.

Idősebb Kószó nem szereti a fölösleges beszédet, csak a szempilláit húzta összebb egy kicsit, pedig belülről egyre fúrdalta valami. De mit tehetett? Ha nekik jobban megy, hát jobban megy.

Vasárnap a táblán csakugyan Kardosék kerültek az élre, messze túlszárnyalva mindegyiket. Büszkén és öntudatosan jött-ment közöttük. Elogyne, hisz élmunkásnak lenni nem lesz utolsó dolog!

A kezelők mind ott voltak már az irodában s kezdtek türelmetlenkedni, hogy Somogyi elvtárs, a gépállomás vezetője még mindig nem jött.

— Türelem elvtársak, türelem — nyugtatja meg őket a főgépész — ott jönnek már.

Az ablakon mutatott ki s csakugyan látni lehetett már Somogyi elvtárs alakját, ahogy Patakival erős beszélgetésben igyekeznek az északi dűlő felől. Vajjon mi dolguk lehetett arra éppen most, mikor az eső még jobban esik, mint eddig! Itt meg várakozik miatta mindenki. Nagy csend lett a szobában, ahogy beléptek:

— Elvtársak — kezdte Somogyi kemény hangon. — Mindenki megkapta a pontos útásítást, mielőtt munkába ment volna. Igaz ez?

— Nos, ha senki sem szól, ez azt jelenti, hogy igen. Akkor pedig mindegyikötöknek tudni kellett, hogy állami traktorkezelő csak az lehet, aki jó munkát végez. Nem tűrhetünk meg soraink között olyat, aki szabotálja célkitűzéseinket, aki bármilyen célból nem végez tisztességes munkát. Mi a véleményetek az ilyen emberről? Megtűritek-e magatok közt?

— Nem tűrjük! Ki vele!

Az egyhangú felkiáltás után néztek csak szét, hogy miről is lenne szó.

— Kardos elvtársnak is ez a véltménye?

Kardos előbb elsápadt, majd elvörösödött, de nem tudott szólni. Somogyi elvtárs várt egy kicsit, aztán sorolni kezdte a bűnöket, amelyek legnagyobbika a csalás, a látszatmunka volt. Először is nem szántott az előírás szerint 40 cm mélyen s minden munkája fölületes.

— Beismeri ezt, elvtárs?

Mint pörölycsapás, úgy hatott ez a kérdés. Egy darabig küszködött, aztán akadozva, bizonytalanul megszólalt:

— Úgy van. Minden beismerem. Dehát... szerettem volna megnyerni a munkaversenyt.

Nagy volt a fölzúdulás. A versenytáblázat éléről gyorsan eltűnt Kardos elvtárs neve.

A főgépész mosolygott:

— Hát így valahogy mennek itt a dolgok. Meg kell őriznünk a traktorállomás hitelét, de még fontosabb, hogy csakugyan minéi többet és jobbat termeljünk.

Érdeklődve néztem a táblázatot.

— Minden héten megállapítjuk a rangsort — magyarázza Maróti. Ezén a héten is a két Kószó halad az élen. Mert az egyik gépnél ők ketten vannak csakugyan: Kószó Ferenc és ifj. Kószó Ferenc. Minden gépnek két kezelője van. Kószóékat már nem igen lehet behozni. Élmunkások lesznek. De nemcsak a tíz gép között van munkaverseny. Itt van a másik táblázat. Ez az összesítés. Grafikonon mutatjuk ki egy idény munkaeredményét. 100 gépállomás működik jelenleg az országban. A verseny a gépállomások között is folyik. A miénk most az 5. hely.

— Ez igazán szép — állapítom meg elismerően. — És ki az első?

— Úgy tudom, hogy az öföldaeki állomás.

— És hogy tudják ezt ellenőrizni, vagy megállapítani?

— Természetesen ez nehéz. Mi úgy véljük, hogy hiba is van e körül, mert mért van előttünk Öföldaék? Azért, mert ott más gazdálkodás folyik. Nagyobb táblákban vannak a földek. Tőlünk sok időt rabolnak el az ide-oda vándorlások. De hát ha ez hiba is, egy csöppet sem kedvetlenít el. A munka, a jól végzett munka a fontos. A munkaversenyt nem a verseny kedvéért csináltuk, és mindenki úgy sem lehet első.

A versenyről ugyan már elég sokat beszéltünk, de volt még egy kérdés, amire nagyon szerettem volna választ kapni. Nem mintha én magam nem találtam volna rá feleletet, hanem mert ez próbája lehet annak, milyen öntudattal végzik a munkaversenyt.

— Mondja csak, elvtársam — teszem föl a kérdést —, ezek szerint hogyan képzeli el a munkaversenyben való részvételt? Mit csináljon az a traktorkezelő, aki meg akarja nyerni a versenyt? Mert ugyebár, a munkát egyszerre kezdik, pontos, jó munkát követelnek, a traktor teljesítő képessége nem a kezelőtől függ. Nemde nehéz elképzelni másképp, minthogy túlórázik, vagy a pihenőidejéből lop el a verseny érdekében? Ez pedig semmiképpen sem lehet célja a munkaversenynek.

— Természetes, hogy nem. Ilyesmivel csak a kapitalisták szoktak vádolni bennünket. De nagyon érdekes kérdés: hogyan nyriheti meg a munkás a versenyt? Bizony nem kis dolog. De nem a pihenőidejének megrablásával, az bizonyos, hanem a hozzáértő, lelkiismeretes munkájával. S itt mindkét követelménynek fontos szerep jut. Hogy mit értünk itt hozzáértésnek, azt nehéz magyarázni annak, aki maga nem végzett soha ilyen munkát. Mert nem elég nagyon jól ismerni a traktort, ismerni kell annak minden mozdulatait, számításba kell venni a földet, az időjárást. Ember és gép szinte eggyé válik ebben a munkában. Csakis így lehet eredményt elérni.

A kulákkérdés

Ezen bizony érdemes egy kicsit elgondolkozni s magamban vissz-vissza tértem ehhez a gondolathoz. Akkor is visszatértem, mikor már javában a kulákkérdést vitattuk meg. Mert hát voltaképpen mi is a bűne a kuláknak? Az, hogy ő képviseli itt a régi, rablóvilágot. Azt a világot, amelyet ők formáltak ki olyanná, amilyen volt. Vagy inkább az a világ formálta őket kulákká? Nyilván ez utóbbi nézet a helyes, de mindez a ma problémáin nem igen változtat. A lényeg az, hogy itt vannak s a kérdés az, hogy mi legyen velük? — A kisparaszt a maga józan paraszti eszével azt tanácsolhatná, hogy mivel a nehéz tehertől csak egyféleképpen szabadulhat az ember, úgy, ha ledobja a válláról, cselekedjék így a kulák is. A szocializmus felé vezető úton kezd nagyon is súlyos teherként válni a sok föld, amit a maga munkájával nem bír megművelni, hát igyekezzék megszabadulni tőle.

— No, persze, csak hogy nemcsak a föld itt a probléma — mondhatná valaki s nagyon is igazat kellene adnunk az ellenvetésnek. Sőt: a föld nem is főprobléma.

Hanem? Mi hát akkor?

Nézzük talán meg, hogy lett kulákká a kulák?

A kapitalista, vagy feudálkapitalista társadalomban megvoltak bizonyos lehetőségek a parasztember számára is ahhoz, hogy meggazdagodjék. A szabadversenynek, bármennyire szabad volt is, megvoltak bizonyos szabályai: kiméletlenség, haszonlesés, mások kihasználása, fortélyosság, stb., amelyek persze helyzeti, egyéni adottságokhoz képest százféle változatban érvényesültek. A szegény parasztból legbiztosabban úgy lett gazdag paraszt, hogy valami helyzeti előnyhöz jutva társai fölött, azokat kiméletlenül igyekezett kihasználni (Aki helyzeti előnye, pl. öröklés után nem ezt tette, az előbb-utóbb megint szegényparasztta vált). A helyzeti előnyt azonban nagyon sokan szereztek meg úgy is, hogy évtizedeken, esetleg egy életen keresztül verték fogukhoz a garast és dolgoztak közben baromi módon. Ezzel aztán úgy érezték, hogy megszerezték a jogot ahhoz, hogy másokat is agyondolgoztassanak, másokat is befogjanak saját zsírjuk hizlalása érdekében. Meg is tették. Persze, ezt jó gazdai érdemnek tüntették azután fel a világ felé. A maguk példáját állították a szegény parasztság elé: „Kaparj kurta, neked is lesz“. Persze, azok csak egymás alól kaparhatták már csak el, ami még volt. A kulák számára azonban ez a világrend, ez a törvényszerűség maradt meg érvényes rendnek s egyedül igazságos törvényszerűségnek. Mert ő, mint egyén egyedül így boldogult, s csakis így boldogult a feudálkapitalista világban. És most? Nem tudja megérteni, hogy megváltozott a világ rendje. Nem fogadja el, hogy nem az egyén, hanem a közösség, az egész nép boldogulásáról van immár szó.

És eljutottunk ismét a munkaversenyhez. Valóban itt is dolgozni kell. Talán éppen olyan nekiszánással, mint a kulák tette szegényebb paraszt korában, de ennek a munkának más a célja és más az eredménye. Nem egy-két kulák, hanem mindnyájunk boldogulását fogja elősegíteni.

A traktorállomások ezeket a kérdéseket nagyon élesen vetik föl.

Még kísért a múlt

Ha Récsei, a major hajdani tulajdonosa elvetődik erre, egyetlen épületet láthat még változatlanul, a hajdani cselédlakások-hosszú épületét. Nem valami kedves emlékeztető. Benyitni sem merne már azokhoz, akiknek négy évvel ezelőtt még kénye-kedve szerint parancsolt. Nem is lenne tanácsos, mert a benne lakók koránt sem azok a meghúzódo félénk cselédek már, akik voltak. Fialtal leányare tekint ránk kíváncsian, ahogy benyitunk a konyhába.

— Tessék beljebb jönni — lép ki a szabából egy barnaarcu asszony is. De nem mentünk be, a konyhában is elég látnivaló volt. Valami bocsánatkérő mondatot szerettem volna mondani, de olyan készségesen fogadtak, hogy elfeledkeztem róla. Úgy látszik megszokták, hogy ha látogató jön a traktorállomásra, az benyit hozzájuk is. Az asszony csak bólintott, mikor kijelentettem, hogy szeretnék itt egy kicsit szétnézni s mosolyogva kérdezte:

— Mire kíváncsiak?

— Hát egy kicsit a múltra. Maguk még itt maradtak belőle.

— Mi? — Az asszony elcsudálkozott, de belement a játékba:

— Mi igen, de azért mi sem mi vagyunk már.

Nagy szemeket mereszthettem rá, mert nyomban tovább magyarázta:

— Látja ezt a négy kis lyukszobát? — A konyha négy sarkánál nyílt a négy ajtó. — Négy család lakott itt azelőtt. Láttá volna, mikor a gyerekek kijöttek a konyhába! Volt itt láрма, sivalkodás. Néha az asszonyok is egymás haját tépték. Egymást szídtuk, mocskoltuk. Pedig...

— Pedig?...

— Nem is egymást kellett volna szidni. Hát mit tehattünk arról, hogy egy konyhánk volt? Ha rajtam állna, most idelökném az uraságot. Négy-öt családot a négy szobába. Hadd élvezzék ők is, amit főztek. Hadd tetvesednének le, enné őket a penész.

Együtt neveltünk ezen a spontán fölháborodáson, majd megkérdeztem:

— Most csak egy család, csak egyedül lakják, úgy-e?

— De nem sokáig így se. Vagy öt család van még itt ebben a piszkos épületben. Tavasszal úgy szétlökjük ezt az egész vacakot, mintha nem is lett volna. Új lakást építünk. Elvégre jogunk van hozzá.

Sőt. Ez majdnem kötelesség — szerettem volna mondani, de másra terelődött a szó. A nyomorult cselédlakásokról a cementes tiszta istállókra. Ott voltak éppen szemben velünk. A teheneket megbecsülte az uraság, mert azok csak úgy adtak tejet. Bezzeg az emberek! Azok tehetetlenebbek voltak az állatnál. Azok bezzeg dolgoztak szegénységben, piszkokban, nyomorban is az uraságnál.

— Rossz ember volt a Récsei? — kockáztatom meg a kérdést.

— Hogy rossz volt-e? Nem elég az, hogy földesúr volt? Olyan volt, mint a többiek, mint amilyennek egy földesúrnak lennie kellett.

És ez az igaz. Nem is kell ehhez bővebb magyarázat.

Az új élet felé

A traktorok egyébként a környező talvakban dolgoztak éppen. Puffogásuk hallatszott csak mindenfelől. Előttünk sáros, fekete barázdák s hatalmas búzatáblák mellettünk. Sehol egy főszántatlan terület. Sehol egy kiümaradt szárkúp. Tiszta és megmunkált a határ. Ki ismerne ebben a néhány év előttire? S mi lesz itt majd néhány év múlva!?

— Volt-e sok baj az emberekkel? — kérdem a főgépészt, csak éppen, hogy kérdezzek valamit. Egész meglepődtem, mikor a főgépész kimondta:

— Volt bizony. De inkább csak a földek miatt. Mert nehéz dolog nadrágszijpracellákon traktorral szántani. Minduntalan üresen puffog a traktor. Csak forog, irányul ide-oda. Eppen a dupláját végezhetnénk, ha úgy nekiereszthetnénk sorjában az ekét. De ezt nem akarják még megérteni.

— Majd ha a szövetkezetek...

— Hát ez az. A szövetkezetek. Csakhogy nekünk úgy volna jó, ha már meg is lennének. Itt a gépállomás, dolgozunk éjjelnappal s az emberek még mindig kicsinyeskednek, riadoznak.

— Mit mondanak?

— Fene tudja. Nem mondanak azok semmit, csak hümmögnek. Aztán beszélhetünk nekik. Akár az üres hordónak.

— Meg kell tölteni őket borral. Jó tüzes új borral, hogy ne legyenek üresek...

Nem lehet még világosan tudni mi és hogyan forr az emberekben, hogy hogyan érnek a dolgok, de érnek, az az egy bizonyos. Ha félnék is még az új világtól, nem futhatnak el előle, mert itt van már, nem lehet kitérni előle. Itt van és pontról-pontra hódít meg mindent. Az ember szinte megmagasodva néz szét az ilyen gondolatokra s tervezni kezd önkéntelenül.

— Ide még egy szép nagy kultúrház kellene — mutatok a majornak egyik szép tisztására.

— Jövőre már meg is indul az építése — nyugtat meg a főgépész. — Sőt parkot is csinálunk. Szebbet mint a földbirtokos idejében lehetett. Lesz itt minden. Reméljük, hogy jó könyvtárat még kultúrháznál is hamarabb kapunk, de hát mindennek meg kell várnai az idejét.

Elbúcsúztam a főgépésztől s míg áballagtam a földműves-szövetkezeti irodájába, egyre azon a kibontakozó új világon töprengtem.

A szövetkezet munkája egyelőre nehezebben mozog még előre, de Minkó István, a kisbérelőcsoport vezetője már is arról beszámol, hogy 330 hold földön 190 kisbérelő dolgozik szövetkezeti alapon. Nagy haladás ez még akkor is, ha tudjuk, hogy Deszken csak bérelt földön van szövetkezet, saját földjét még senki sem hajlandó szövetkezeti alapon művelni. Egy év, nagyot lendít majd. A közösségi munka hódít. Szinte ragyog az arca Minkó elvtársnak, mikor arról beszél, hogy a szövetkezet felhívására úgyszólván minden paraszt-ember önként ment vetni. Rohammunkával egy hét alatt pótolták a

vetést, amit rossz időjárás miatt nem tudtak előbb elvégezni. Nem kellett biztatni senkit.

Egyébként közbevetőleg meg kell emlékezmem még egy másik rohammunkáról is. Két hete indult meg egy tanyai iskolában a tanítás, amit szintén rohammunkával építettek föl a deszki parasztok és iparosok. Török Imre tanító kezdeményezte, de sok mindennek még kellett előbb változni, hogy ilyen bámulatos eredménye legyen a kezdeményezésnek.

Nincs tehát ok az aggodásra. Az új falu, az új paraszti élet körvonalai már láthatók itt s annyira kívánczok, tolakodik felém a kép, hogy le is írom. Mert szimbólum lehet az a traktor, amit a traktorállomás irodája előtt láttam. Egy röncs, a régi világ röncsa. Mintha maguk a munkások is ezt érezték volna, mikor ráírták: „Meghalt 1948. nov. 7-én.” S ha napra nézve nem is olyan pontos a dátum, egyébként pontosan ez történt: Meghalt a régi világ s az új már itt van, lázasan építjük.

SERES JÓZSEF

ROM KÖZÖTT

Mint börtön falán a penész,
rántapad az ég s belevész
a bombalyuk sarába, hol
káporna állt, lélekakol.

Nyúzott parasztok jó borát
szívta itt a pap s az imát
etette velük, mint a gróf
a krumplit, a rothadt csiesót.

A csendőrtollas fák vigyáz-
állásban őrzik — mint a gyász
apámat — a tornyos hodályt,
honnét azóta messze szállt

a rém: A régi rom között
egér rág az emlék között.
Istentelen szegény apám
anhyl volt, mint e hare után

a gróf, ki nem csak vagyonát
hagyta itt, de egész ifjónát
vesztette s lám a rom kikél,
s a nép az úr, a nép ítél.

Kérdezek, senki nem felel,
hogyan új világ van, néma jel
mutat a földre, százezer
holdra, hol, mint örömtelen